

Archeologienota met beperkte samenstelling Antwerpen – Noorderlaan 710

Jordi Bruggeman en Ruth Ferket

Temse
2017

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba

All-Archeo bvba
Laagstraat 12
9140 TEMSE

Wettelijk depot nummer
D/2017/12.807/115

© All-Archeo bvba

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	6
2.3	Onderzoeksopdracht	6
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	6
2.3.2	Beschrijving geplande werken.....	7
2.3.3	Werkwijze	10
2.4	Assessmentrapport	11
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied.....	11
2.4.2	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese.....	13
2.4.3	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	14
3	Samenvatting.....	15
4	Bibliografie	16
4.1	Publicaties	16
4.2	Websites.....	16
5	Bijlagen	17
5.1	Archeologische periodes	17
5.2	Plannenlijst	17

1 Inleiding

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een stedenbouwkundige waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

Omdat de confrontatie tussen de toekomstige werken en één doorslaggevend aspect aantoont dat geen verdere maatregelen nodig zijn, betreft het een archeologienota met beperkte samenstelling.

¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2017G114

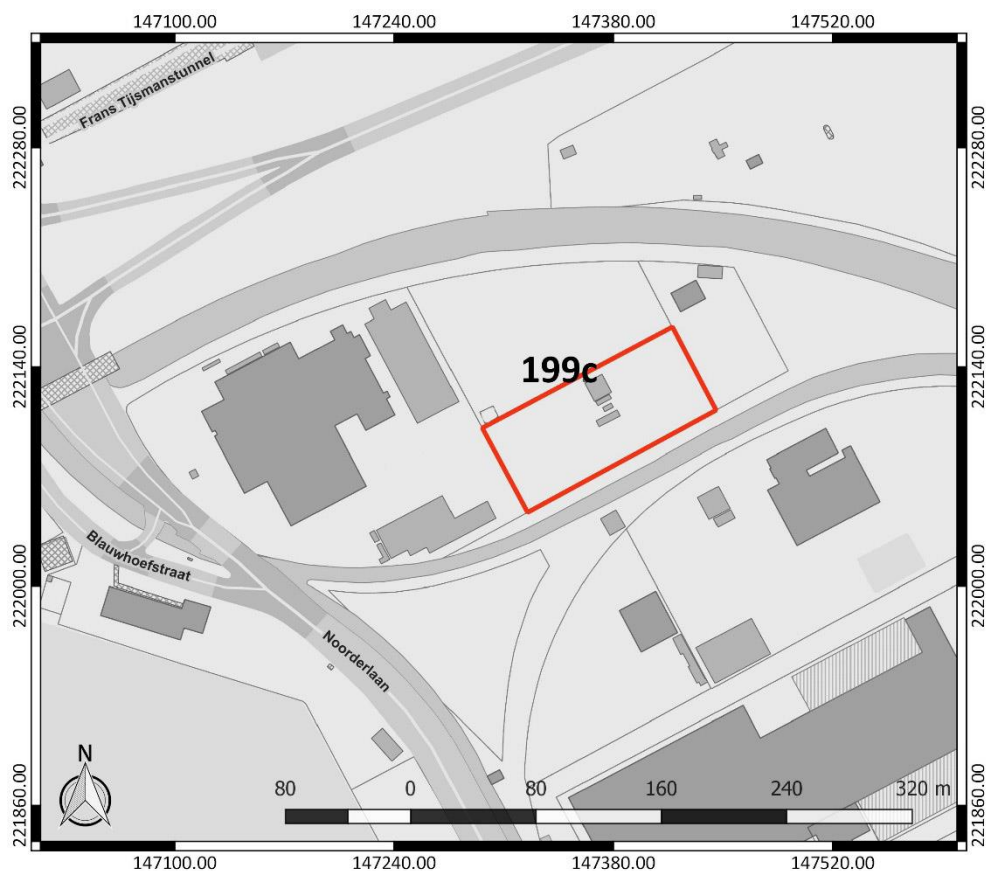
Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Antwerpen, Antwerpen, Antwerpen, Noorderlaan 710, Hoge Maai

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 147418, 222166
- 147446, 222112
- 147326, 222048
- 147297, 222101

Kadastraal plan:

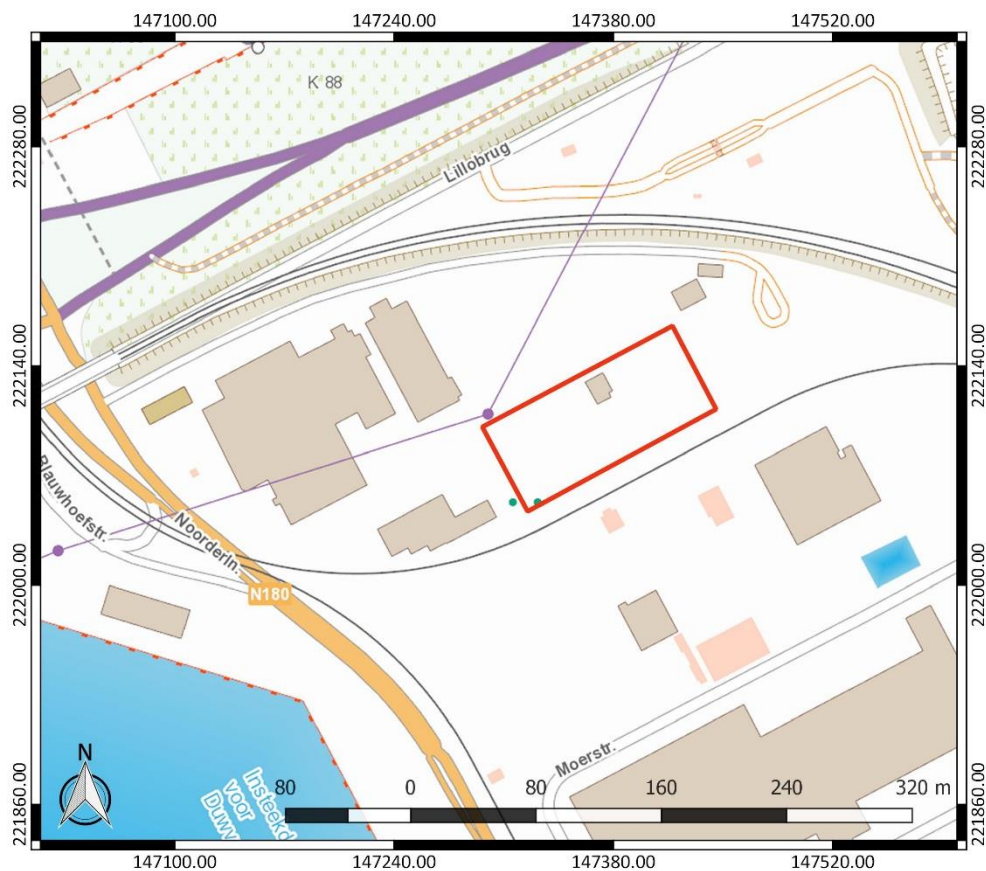

Figuur 1: Kadastraal plan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen: Antwerpen, Afdeling 18, sectie E, nummer 199c (partim)

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 8100 m²

Topografische kaart:

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 07/08/2017 – 17/08/2017

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, poldergebied, havengebied, opgespoten terrein

Verstoorde zones: er zijn geen gekende verstoorde zones aanwezig.

2.2 Archeologische voorkennis

Niet van toepassing.

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

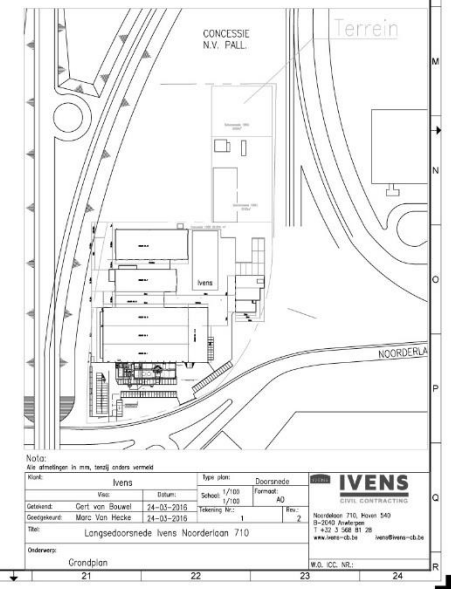
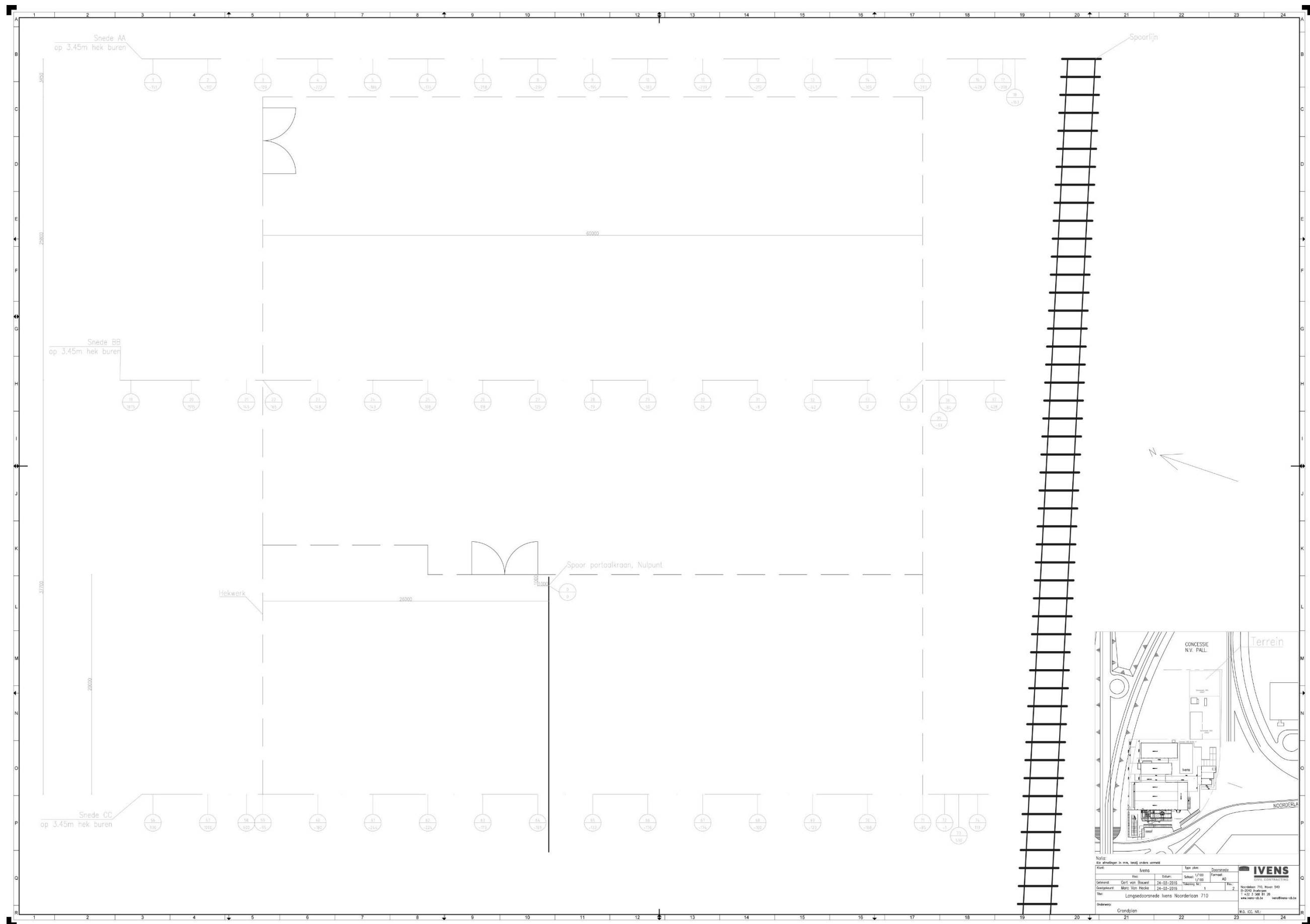
Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Wat is de landschapshistoriek van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

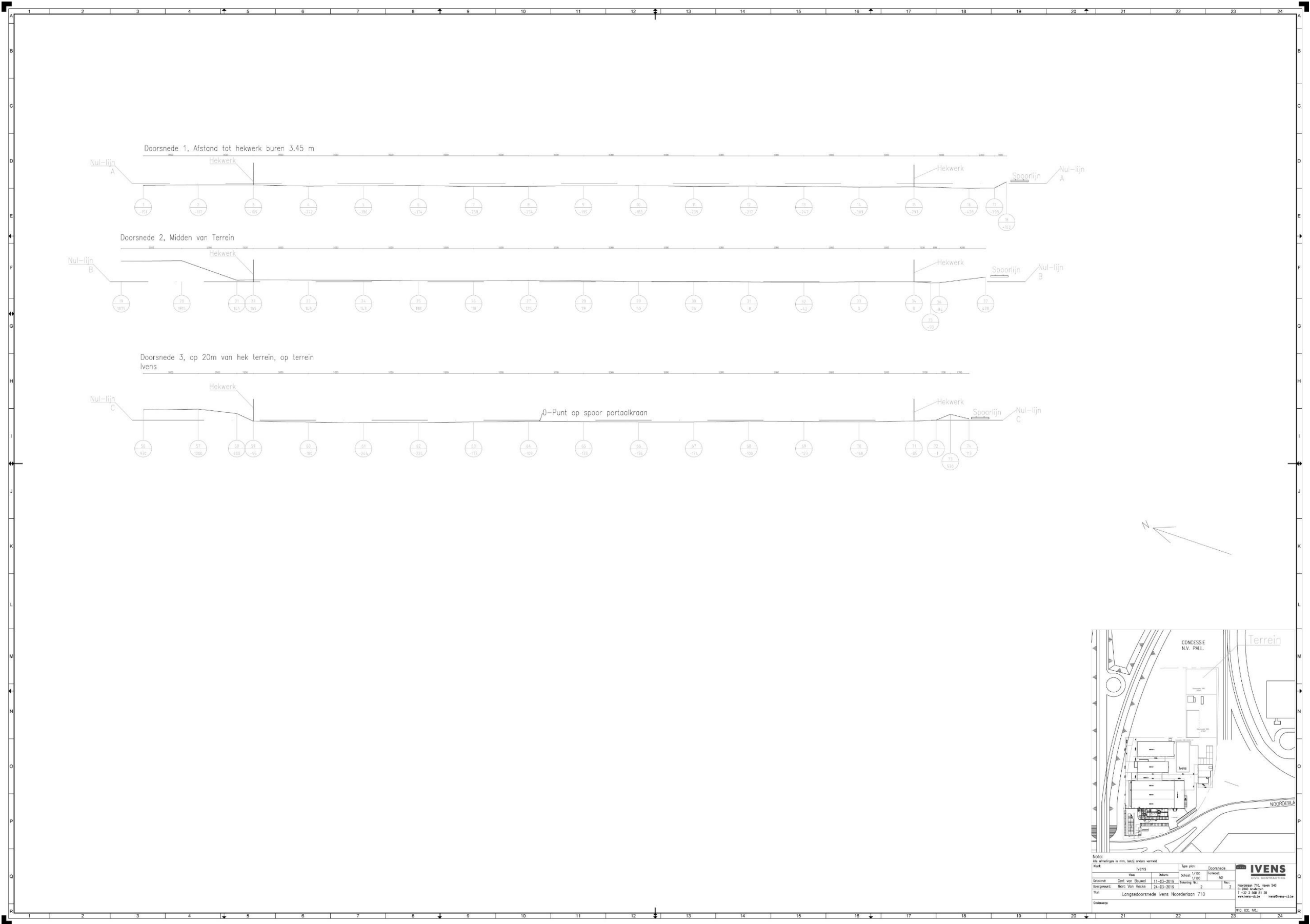
Randvoorwaarden: de vergunningsaanvraag betreft een regularisatie. De werken zijn op heden dus reeds uitgevoerd.

2.3.2 Beschrijving geplande werken

Op het terrein is over een oppervlakte van ca. 3029 m² het terrein geëffend en uitgegraven tot op 20 cm diepte. Daarop is verharding aangelegd met een dikte van ca. 20 cm. De uitgegraven grond werd gebruikt om een aarden dijk aan te leggen, om het aanwezige bos te scheiden van het terrein. Rondom het geëffende terrein werd een afsluiting aangebracht (Figuur 3 en Figuur 4). De palen van de draadafsluiting en van de poorten zijn geplaatst in geboorde gaten van ca. 50 cm diepte en aangevuld met stabilisé.

Figuur 3: Grondplan (Ivens)

Figuur 4: Langsdoorsnede (Ivens)

2.3.3 Werkwijze

Een archeologienota met beperkte samenstelling mag worden opgesteld omdat de confrontatie tussen de toekomstige werken en één doorslaggevend aspect van de landschappelijke ligging van het onderzochte gebied, de historische beschrijving of de bespreking van het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader aantoont dat geen verdere maatregelen nodig zijn.³

Deze archeologienota met beperkte samenstelling wordt opgesteld met betrekking tot werkzaamheden op een terrein dat in opgespoten gebied valt (zie verder). De onderliggende bodem zal niet geraakt worden bij de werken. Hierdoor kan met aantoonbare zekerheid gesteld worden dat de toekomstige werken geen verstoring zullen veroorzaken aan het eventueel aanwezige archeologische erfgoed. Het assessmentrapport blijft daarom beperkt tot het doorslaggevende aspect uit de beschrijving van de landschappelijke ligging van het onderzochte gebied.

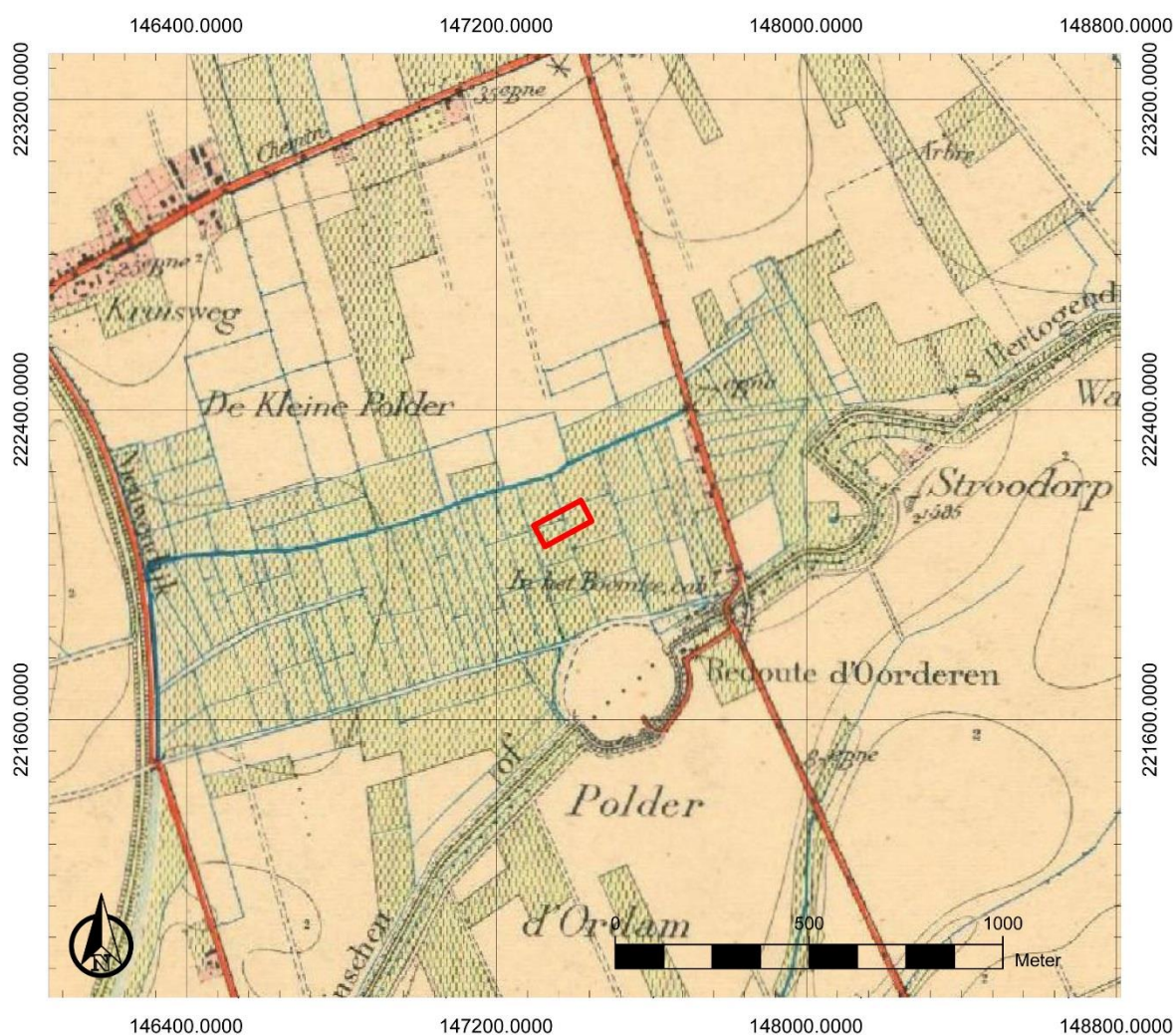
³ Code van Goede Praktijk 2.0, 106

2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

Het onderzoeksgebied ligt in een zeer laaggeleden, vlak gebied, met name poldergebied.⁴ Het oorspronkelijke polderlandschap is echter grotendeels verdwenen door de uitbreiding van de Antwerpse Haven. Hierdoor is het gebied opgehoogd. Dit is vooral het geval op de rechteroever van de Schelde, waar het onderzoeksgebied gelegen is.⁵

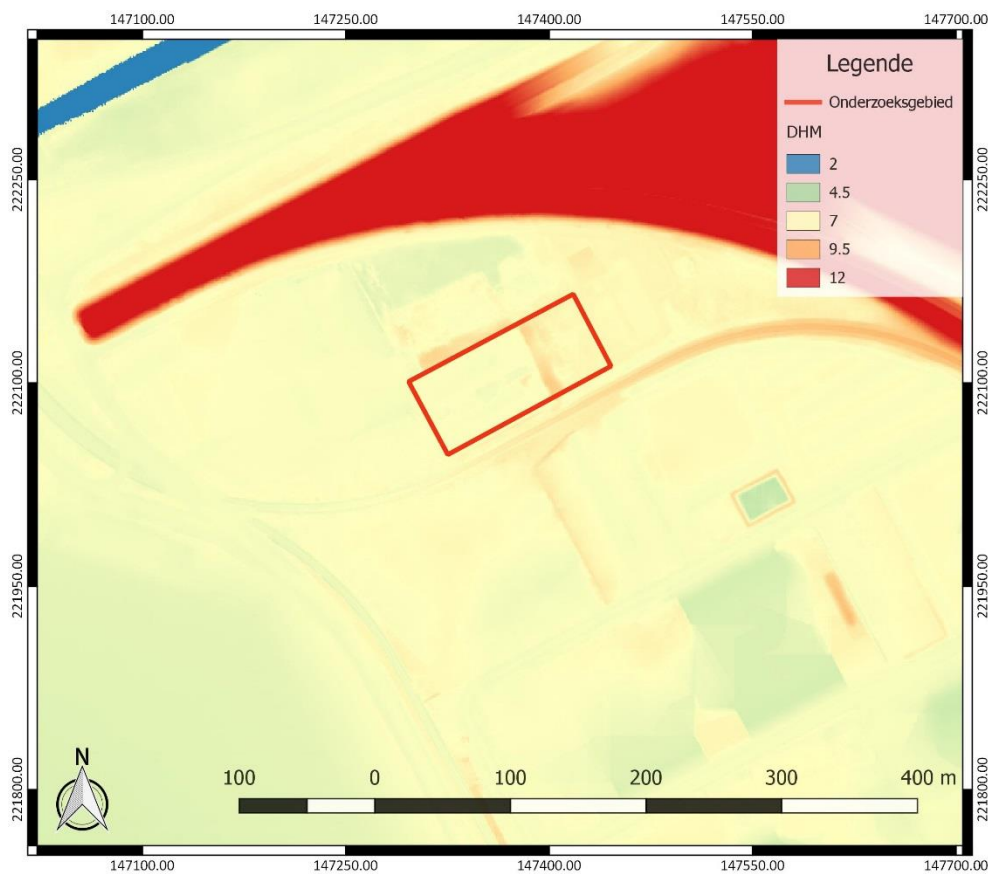
Op een topografische kaart uit 1892 is te zien dat het onderzoeksgebied zich in laaggelegen poldergebied bevond (Figuur 5). De kaart toont dat het onderzoeksgebied toen te situeren was op een hoogte van ca. 2 m TAW. Op het digitaal hoogtemodel (Figuur 6) is te zien dat dit vanaf de 20ste eeuw niet langer het geval was en dat het terrein opgehoogd werd. Het onderzoeksterrein ligt vandaag de dag op een hoogte van ca. 6,7 tot 7,8 m TAW (Figuur 7). Dit betekent dat het terrein ca. 4 à 6 m opgehoogd werd in het verleden.

Figuur 5: Topografische kaart uit 1892 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.cartesius.be)

⁴ Adams *et al.* 2002, 6

⁵ Bogemans 1997, 4

Figuur 6: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1m, met aanduiding van het onderzoeksgebied

Figuur 7: Huidig hoogteverloop van noordoost naar zuidwest (www.geopunt.be/kaart)

2.4.2 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Wat is de landschapshistoriek van het terrein?

Het onderzoeksgebied maakte deel uit van het polderlandschap van de Scheldepolders. In de 20ste eeuw werd het terrein opgenomen in havengebied. De poldergronden werden opgespoten en verdwenen. Het onderzoeksterrein werd daarbij ca. 4 à 6 m opgehoogd.

Wat is de impact van de geplande werken?

De geplande werken werden reeds gerealiseerd. De archeologienota kadert in een regularisatieaanvraag. Daarom is er geen bijkomende negatieve impact. We konden echter ook aantonen dat het terrein in het verleden 4 à 6 m opgehoogd werd. Het oorspronkelijke bodemarchief werd bijgevolg door de uitgevoerde werken op het terrein niet geraakt, omdat de uitgevoerde werken slechts een bodemingreep van ca. 20 à 50 cm betekenden.

2.4.3 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Na het uitgevoerde bureauonderzoek blijkt geen verder archeologisch vooronderzoek nodig, omdat een gemotiveerde uitspraak gedaan kan worden over het al dan niet moeten nemen van maatregelen. De geplande werken blijken geen verstoring van het oorspronkelijke bodemarchief veroorzaakt te hebben. De werken zijn op heden reeds uitgevoerd. In het kader van de regularisatieaanvraag worden geen bodemingrepen aangevraagd die nog uitgevoerd zullen worden. We konden echter ook aantonen dat de uitgevoerde werken geen negatieve impact gehad hebben op het oorspronkelijke bodemarchief. Het oorspronkelijke bodemarchief kan zonder bijkomende maatregelen in situ bewaard blijven. Er worden geen bijkomende archeologische maatregelen nodig geacht.

3 Samenvatting

Het bureauonderzoek heeft betrekking op opgespoten gebied. Het terrein maakte oorspronkelijk deel uit van poldergebied. In de 20ste eeuw werd het 4 à 6 m opgehoogd en opgenomen binnen het havengebied. Uit de afweging van de geplande bodemingrepen blijkt dat het oorspronkelijke bodemarchief niet geraakt werd en niet bedreigd wordt in het kader van de vergunningsaanvraag waarin de archeologienota kadert. Omwille daarvan worden geen bijkomende archeologische maatregelen nodig geacht.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Adams R./S. Vermeire/G. De Moor/P. Jacobs/S. Louwye/T. Polfliet, 2002: *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 15 Antwerpen*, Gent.

Bogemans, F., 1997: *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 1-7 Essen-Kapellen*, Brussel.

Code van Goede Praktijk 2.0

4.2 Websites

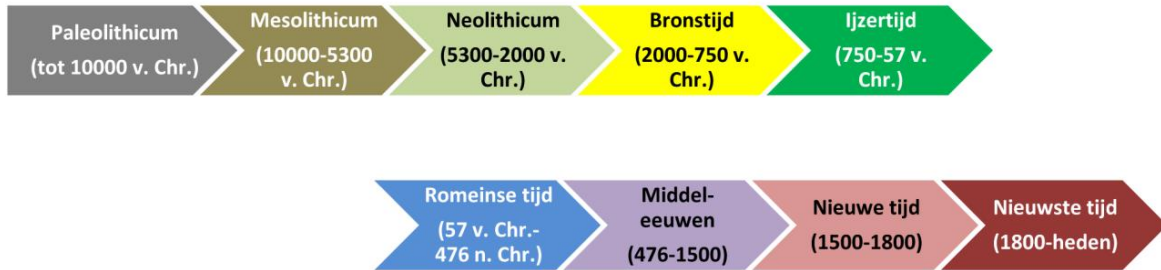
Cartesius (2017)
<https://www.cartesius.be>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2017)
<https://geo.onroenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2017)
<http://www.geopunt.be/>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

5.2 Plannenlijst

Plannenlijst bureauonderzoek: projectcode 2017G114

Plan-nummer	Type	Onderwerp	Aanmaak-schaal	Aanmaak-wijze	Datum
1	Kadasterplan	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	07/08/2017
2	Topografische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	07/08/2017
3	Bouwplan	Grondplan	1:1	Digitaal	09/08/2017
4	Bouwplan	Langsdoorsnede	1:1	Digitaal	09/08/2017
5	Topografische kaart	1892	1:1	Digitaal	07/08/2017
6	Hoogtemodel	Digitaal hoogtemodel terrein en omgeving	1:1	Digitaal	07/08/2017
7	Doorsnede	Terreindoorsnede bestaande toestand	1:1	Digitaal	07/08/2017